תורה אור

ולא אסבר להו אפיה, בפניא כי הוה מנקט ציבי דרא ציבי ומרא בחד כתפא וגלימא בחד כתפא. כולה אורחא לא סיים מסאני כי מטי למיא סיים מסאניה, כי מטא להיזמי והיגי דלינהו למניה (א), כי מטא למתא נפקא דביתהו לאפיה כי מיקשטא, כי מטא לביתיה עלת דביתהו ברישא והדר עייל איהו והדר עיילי רבנן, יתיב וכריך ריפתא ולא אמר להו לרבנן (ב) איתו כרוכו, פלג ריפתא לינוקי: לקשישא חדא ולזוטרא תרי, אמר לה לדביתהו ידענא דרבנן (ג) משום מיטרא קא אתו, ניסק לאיגרא וניבעי רחמי אפשר דמרצי הקדוש ברוך הוא וייתי מיטרא ולא נחזיק טיבותא לנפשין, סקו לאיגרא קם איהו בחדא זויתא ואיהי בחדא זויתא, קדים סלוק ענני מהך זויתא דדביתהו, כי נחית אמר להו אמאי אתו רבנן? אמרו ליה שדרי לן רבנן לגבי דמר למיבעי רחמי אמיטרא. אמר להו ברוך המקום שלא הצריך אתכם לאבא חלקיה. אמרו ליה ידעינן דמיטרא מחמת מר הוא דאתא, אלא לימא לן מר הני מילי דתמיהא לן: מאי טעמא כי יהיבנא למר שלמא לא אסבר לן מר אפיה? אמר להו שכיר יום הואי ואמינא לא איפגר. ומאי טעמא דרא מר ציבי אחד כתפיה וגלימא אחד כתפיה? אמר להו טלית שאולה היתה: להכי שאלי, ולהכי לא שאלי. מאי טעמא כולה אורחא לא סיים מר מסאניה וכי מטי למיא סיים מסאניה? אמר להו כולה אורחא חזינא, במיא לא קא חזינא. מ"ט כי מטא מר להיזמי והיגי דלינהו למניה? אמר להו *זה מעלה ארוכה וזה אינה מעלה ארוכה. מאי טעמא כי מטא מר למתא נפקא דביתהו דמר כי מיקשטא? [ב"ק לג:] אמר להו כדי שלא אתן עיני באשה אחרת. מאי טעמא עיילא היא ברישא והדר עייל מר אבתרה והדר עיילינן אנן? אמר להו משום דלא בדקיתו לי. מאי טעמא כי כריך מר ריפתא לא אמר לן איתו כרוכו? משום דלא נפישא ריפתא ואמינא לא אחזיק בהו ברבנן טיבותא בחנם. מאי טעמא יהיב מר לינוקא קשישא חדא ריפתא ולזוטרא תרי? אמר להו האי קאי בביתא והאי יתיב בבי כנישתא. ומאי טעמא קדים סלוק ענני מהך זויתא דהוות קיימא דביתהו דמר לעננא דידיה? משום דאיתתא שכיחא בביתא ויהבא ריפתא לעניי [כתובות סז:] *ומקרבא הנייתה [ואנא יהיבנא] זוזא ולא מקרבא הנייתיה אי נמי (ד) הנהו בריוני דהוו בשיבבותן: [אנא] בעי רחמי דלימותו והיא °בעיא רחמי דליהדרו בתיובתא [ואהדרו]. חנן הנחבא בר ברתיה דחוני המעגל הוה. כי (ה) מצטריך עלמא למיטרא הוו משדרי רבנן ינוקי דבי רב לגביה ונקטי ליה בשיפולי גלימיה ואמרו ליה אבא אבא הב לן מיטרא. אמר לפני הקב"ה: רבש"ע עשה בשביל אלו שאין מכירין בין אבא דיהיב מיטרא לאבא דלא יהיב מיטרא. ואמאי קרי ליה חנן הנחבא? מפני שהיה מחבא עצמו בבית הכסא. אמר ליה רבי זריקא לרב ספרא *תא חזי [מה] בין תקיפי דארעא דישראל לחסידי דבבל: [חולין קכב: מגילה כח:] רב הונא ורב חסדא כי הוה מצטריך עלמא למיטרא אמרי ניכניף (ו) הדדי וניבעי רחמי אפשר דמירצי הקדוש ברוך הוא דייתי מיטרא. תקיפי דארעא דישראל כגון רבי יונה אבוה דרבי מני כי הוה מצטריך עלמא למיטרא הוה עייל לביתיה ואמר להו הבו לי גואלקי ואיזיל ואייתי לי בזוזא עיבורא, כי הוה נפיק לברא אזיל וקאי בדוכתא עמיקתא דכתיב °ממעמקים קראתיך ה׳ (תהלים קל) וקאי בדוכתא צניעא (ז) ומכסי בשקא ובעי רחמי ואתי מיטרא, כי הוה אתי לביתיה אמרי ליה אייתי (ח) מר עיבורא? אמר להו אמינא הואיל ואתא מיטרא השתא רווח עלמא. ותו רבי מני בריה הוו קא מצערי ליה דבי נשיאה, אישתטח על קברא דאבוה אמר ליה אבא אבא הני מצערו לי. יומא חד הוו קא חלפי התם, אינקוט כרעא דסוסוותיהו עד דקבילו עלייהו דלא קא מצערו ליה. ותו רבי מני הוה שכיח קמיה דרבי יצחק בן אלישיב אמר ליה עתירי דבי חמי קא מצערו לי. אמר ליענו, ואיענו. אמר קא דחקו לי, אמר ליעתרו, ואיעתרו. אמר לא מיקבלי עלי אינשי ביתי, א"ל מה שמה? חנה, תתייפי חנה, ונתייפת. אמר ליה קא מגנדרא עלי, א"ל אי הכי תחזור חנה לשחרוריתה, וחזרה חנה לשחרוריתה. הנהו תרי תלמידי דהוו קמיה דרבי יצחק בן אלישיב אמרו ליה ניבעי מר רחמי עלן דניחכים טובא, אמר להו עמי היתה ושלחתיה. רבי יוסי בר אבין הוה שכיח קמיה דר׳ יוסי דמן יוקרת, שבקיה ואתא לקמיה דרב אשי

יומא

לא אסבר להו אפיה · לא החזיר להם פניו : **בפניא** · לפנות ערב כשהלך לביתו : **דלינהו למניה** · הגביה בגדיו אחר כתיפיו כדי שלא יקרעו : **כי מיקשטא** · בתכשיטין : **לאיגרא** · עלייה : **זויתא** · זוית : **מזויתא דדביתהו** · מאותו הרוח שאשתו שם עלו העבים תחלה שהיא נענית תחלה : **לא אפגר** · לא אתבטל ממלאכתי כמו יומא דמיפגרי רבנן (שבת דף קכט:) : **מ"ט דרא** · מדוע נשאת הטלית על כתף אחת ולא נתת בכתף תחת המשחוי : **להכי שאלה לי** · להתעטף בה : **ולהכי לא שאלה לי** · להטיל עליה קוצין לקרעה : **במיא לא חזינן** · מה דאית בה ושמא ישכני נחש או נחש : **דלא בדקיתו לי** · אם כשרים אם פריצים דאמר מר (במס׳ דרך ארץ רבה פ"ה) כל אדם יהיו בעיניך כלסטים : (ס) **טובת הנאה חנם** · דאינהו לא הוו קא אכלי דליכא ריפתא וקא מחזקינן בהו טובה חנם : **ינוקא קאי בבי כנישתא** · קמי רביה ולא אתי כולי יומא : **דאיתתא שכיחא בביתא** · כל יומא וכי מיצטריך ענייא מידי אזלה ויהבה (י) : **ועוד דמקרבא הנייתה** · שדבר אכילה היא נותנת לעני והוא בלא טורח ממה שהיתה נותנת מעות ויטריח העני עד שיקנה : **אי נמי** · אהכי קדים ענני דידה : **משום בירייני** · בורים עמי הארץ : **ינוקי דבי רב** · להמריך לבו ויתכוין בתפלתו : **בשיפולי** · בשולי בגדיו : **אבא אבא** · כך רגילים לקרותו כיתום שאמר אבי אבי : **שאין מכירין** · בין (כ) *חוני לאבא כסבורין עלי שאני אביהן : **ה"ג שהיה מחבא**, ולא גרסי׳ **שהיה מחבא בבית הכסא** · (ל) כי הוה בעי רחמי אמיא היה מחבא עצמו מרוב ענוה ומאן דגרס בית הכסא כלומר מתחבא בבגדיו כשהוא נכנס להסך את רגליו מרוב צניעות : **רב הונא ורב חסדא** · חסידי דבבל מפרסמין את הדבר ושל ארץ ישראל צנועין ולא מודיעין שבא המטר בשבילם : **תא ניכניף אהדדי** · (מ) אלמא משום חד מינייהו לא אתי מיטרא : **תקיפי דארץ ישראל רבי יונה** · וקא חזינן (נ) דמחמתיה אתי מיטרא : **גואלקא** · טשק"א בלע"ז : **ואייתי בזוזא עיבורא** · דגן משום כפנא (ס) שאפילו לבני ביתו לא היה מודיע : **אייתי לן מר מעיבורא** · דבעית למיזבן : **רווחא עלמא** · דליהוי שובע ואהכי לא זבני ביוקרא דהשתא : **הוו קא חלפי** · דבי נשיאה : **התם** · עלויה מערתא דרבי יונה : **אינקוט** · נדבקו בקרקע שעל גבי מערה ולא היו יכולין לזוז ממקומן (ע) : **עתירי דבי חמי** · עשירים של בית חמי : **ליענו** · יהיו עניים : **קא דחקי לי** · ליתן להן פרנסה : **לא מקבלי עלי אינשי ביתי** · אין אשתי מקובלת עלי שאינה יפה : **מגנדרא** · מתגדלת עלי מתוך גבהות יופיה · מגנדרא מלשון מקום הניחו לי אבותי להתגדר בו (חולין דף ז׳) : **עמי היתה ושלחתיה.** (פ) דבר זה היה בידי שכל מה שאני מבקש היו נותנין לי ועכשיו אין תפלתי מקובלת כל כך (צ): **דמן דיוקרת** · מקום:

יומא

רבינו חננאל

מעשה בחנין הנחבא בר ברתיה דחוני המעגל (פי׳ קבלה בידינו הוא שהיו חכמים מתעסקין למנותו פרנס על הצבור ולא קביל וחלך ונחבא לפיכך היו קורין אותו חנין הנחבא) דכי הוה אצטריך עלמא מיטרא שדרו רבנן ינוקי דבי רב ומנקטי ליה לגלימיה ואמרי ליה אבא אבא הב לן מיטרא אמר רבון העולמים עשה בשביל אלו שאין יודעין איזה אב נותן מטר · הא חזי חסידי דבבל מיכנפי ובעו רחמי אולי מירצי קב"ה אבל חסידי ארץ ישראל כגון חנין זה וכגון ר׳ יונה [אבוה דר׳ מני] כד הוה אצטריך עלמא למיטרא שקיל (אבוה דר׳ מני) ואלקי. פי׳ שקים אמר איזיל איזבין חטי אזל קאי בדוכתיה עמיקתא מיכסי שקא בצנעא בעי רחמי ואתי מיטרא כו׳. ר׳ מני בריה הוו מצערי ליה דבי נשיאה אזל אישתטח אמערתא דאבוה הוו מחלפי התם אנקיט כרעיה דסוסוותיהו כו׳. הוה שכיח קמיה דר׳ יצחק בן אלישיב. א"ל עתירי דבי חמוה קא מצערו לי א"ל ליענו ואיענו כו׳ עד חזרה חנה לשחרוריתה׃ תרי תלמידי הוו שכיחי קמיה אמרו ליה ליבעי עלן מר רחמי דניחכם. אמר להו עמי היתה אותה תפלה ושלחתיה. ר׳ יוסי ב"ר אבין

◆

רבינו גרשום

איפגר. איבטל: להכי שאלה להתעטף ולהכי לא שיילה למידר משאוי עלה. מחביא עצמו מתפלל בחשאי: מחביא בבית הכסא צנוע: לחסידי דבבל. שהיו מתפללין בפרהסיא ותקיפי דארעא דישראל מתפללין בצינעא*) וקול התור מכאן שהמלאך דומה לתור דהיינו עגלי׳ קואלקא. בוצלא: דבי חמי. חמיו׳ לא מקבלי אינשי בית עלי דהויא מכוערת טפי: עמי היתה ושלחתיה. כלומר בתחילה היה לבי לכך אבל כבר קבלתי עלי שלא להטריח את קוני:

*) מתיבות וקול התור עד דהיינו עגל לא שייך כאן ומקומו להלן כה ע"ב:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ׳ להיזמי והיגי דלינהו למניה וסיים מסאניה כי מטא למתא : (ב) שם איתו כרוכו : (ג) שם ידעינא דרבנן אמטול מיטרא קא אתו : (ד) שם אי נמי משום הנהו בריוני כו׳. נ"ב עי׳ פרש"י בסוף עמוד א׳:

גליון הש"ס

גמ׳ בעיא רחמי דליהדרו בתיובתא. עיין ברכות דף י׳ ע"א :

[נ"ל קוני הגהת יעב"ץ]

(ה) שם הוה מצטריך : (ו) שם אמרי ניכניף לגבי הדדי וניבעי רחמי : (ז) שם וקאי בדוכתא צניעא והוה מיכסי בשקא כו׳ : (ח) שם אמרי ליה אייתי לן מר עיבורא : (ט) רש"י ד"ה דלא כו׳ כלסטים מה"ד טיבותא טובת הנאה כו׳ : (י) ד"ה דאיתתא וד"ה ועוד הד"א : (כ) ד"ה שאין מכירין בין חנן לאביהן שבשמים כסבורין עלי : (ל) ד"ה ה"ג וכו׳ · בבית הכסא כלומר מתחבא כו׳: (מ) ד"ה תא ליכניף אהדדי אלמא כפרהסיא היו עושין ולא בצינעא לא ניכניף אהדדי אלמא משום חד מינייהו לא הוה אתי : (נ) ד"ה תקיפי כו׳ וקא חזינן כו׳ דמחמתיה בלחוד אתי מיטרא: (ס) ד"ה ואייתי כו׳ דגן משום כפנא הס"ד ואח"כ מה"ד בדוכתא עמיקתא בעמק או תחת הסלע כדי שלא יראוהו בני אדם שאפילו לבני ביתו : (ע) ד"ה אינקוט כו׳ לזוז ממקומן שלא הניחם לילך עד שיקבלו עליהם שלא לצער עוד את רבי מני בנו הס"ד ואח"כ מה"ד הוה שכיח ר׳ מני לפני ר׳ יצחק בן אלישיב הס"ד : (פ) ד"ה עמי היתה ושלחתיה. נ"ב ס"א כלומר שקבלתי עלי שלא להתפלל על ענין זה שהתפללתי קודם: (צ) בא"ד מקובלת כל כך ומפני שלא רצה להטריח לפני המקום אמר כן הס"ד ·

מגמה
(9)-(1)
"מאי טעמא"
שאלות הרבנן
לאבא חלקיה
להסביר הנהגותיו
"אמר להו/משום"
תשובותיו

נושא/מגמה
"חסידי בבל/תקיפי דארעא דישראל"
ההבדל ביניהם
בתפילתם לגשמים
הסתמכות על
תפילה או צדיק יחיד

נושא/מגמה
מצוקת עם ר׳ מני (בריה דר׳ יונה)
שהיו מצערים לו

ר׳ יצחק בן אלישיב

נושא
מדוע עזב ר׳ יוסי
בר אבין מתאר
למה הוא עזב את
רבו ר׳ יוסי דמן
יוקרת

* [illegible]